

นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี

The politicians in Uthaithani Province

ธাত্রี มหันตรัตน์

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Email: dhatreecu24@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ Key success factors ที่ทำให้นักการเมืองถิ่น จังหวัดอุทัยธานี ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุทัยธานี ที่เคยได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (มกราคม พ.ศ. 2555) จำนวน 20 คน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ Key informants คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุทัยธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุทัยธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ บุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม ทั้งที่เป็นเครือญาติและบุคคลที่เคยทำงานร่วมกันที่สามารถให้ข้อมูลของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานีได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายบางท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว บางท่าน ไม่สามารถติดต่อกับทายาทหรือครอบครัวได้และบางท่านไม่ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารแทนการให้สัมภาษณ์ ในบางส่วน ผลการศึกษาพบว่า ด้านภูมิหลังของนักการเมืองถิ่น ด้านการบริหารคะแนนเสียง ด้านสถานการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ที่ทำให้นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานีได้รับการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามปัจจัยดังกล่าว เป็นสิ่งที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต เมื่อรูปแบบการเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง และวิถีชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดอุทัยธานีเปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: นักการเมืองถิ่น, จังหวัดอุทัยธานี

Abstract

A Study on “The politicians in Uthaithani Province” aimed to investigate the key success factors used by the successful politicians in Uthaithani Province. The population or the key informants consisted of 20 representatives of Uthaithani Province from the past until January 2012. The data were collected using an interview, aiming at the key informants and relevant persons, including their intimate persons relatives and colleagues who could provide information of the politicians. However, some of them had already been passed away, some could not be connected and some did not want to be interviewed. Due to the limitation previously mentioned, secondary sources were partly employed instead of an interview. The results revealed that the politicians’ background, popularization, situations and political culture, and the relationship between their networks were the key success factors contributing to their success in each election. However, those factors might be changed in the future depending upon the form of election, its procedure, and Uthaithani residents’ way of lives.

Keywords: The politicians, Uthaithani Province

1. บทนำ

การศึกษาการเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมา มุ่งเน้นที่การเมืองระดับชาติเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่ขาดหายไปของภาคการเมืองที่ศึกษากันอยู่ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “การเมืองถิ่น” ที่เป็นการศึกษาเรื่องราวของการเมืองที่เกิดขึ้นในอาณาบริเวณของท้องถิ่นที่เป็นจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นภาพคู่ขนานไปกับการเมืองระดับชาติอีกระนาบหนึ่ง เพราะในขณะที่เวทีการเมืองระดับชาติ เข้มข้นไปด้วยการชิงไหวชิงพริบของนักการเมืองในสภาและพรรคการเมืองต่าง ๆ การเมืองอีกด้านหนึ่งในพื้นที่จังหวัด บรรดาผู้สมัครพรรคและผู้สนับสนุนทั้งหลายก็กำลังดำเนินกิจกรรมเพื่อรักษาฐานเสียงในพื้นที่ด้วยเช่นเดียวกัน และทันทีที่ภารกิจในส่วนกลางสิ้นสุดลง การลงพื้นที่พบประชาชนตามสถานที่ต่าง ๆ และการร่วมงานบุญงานประเพณี เป็นสิ่งที่นักการเมืองผู้หวังชัยชนะในการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติให้ได้อย่างทั่วถึงมิให้ขาดตกบกพร่อง

ภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวัด ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลายสิ่งหลายอย่างของการเมืองไทยที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน ในแง่มุมที่อาจถูกมองข้ามไปในการศึกษาการเมืองระดับชาติ “การเมืองถิ่น” และ “นักการเมืองถิ่น” จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจทำการศึกษาเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ที่ขาดหายไป และสิ่งที่ได้ทำการศึกษาค้นพบน่าจะช่วยให้เข้าใจการเมืองไทยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่มีลักษณะพิเศษ คือ ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีสิทธิ มีอำนาจและมีโอกาสในการที่จะเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ ประชาชนจึงเป็นผู้มีอำนาจกำหนดทิศทางของการบริหารประเทศ โดยกระทำผ่านช่องทางการเลือกตั้งเป็นสำคัญ

การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตน และถือเป็นการที่ประชาชนที่มีความสำคัญยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการตัดสินใจเลือกบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใดเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยและให้ความชอบธรรม

แก่ผู้ที่ตนเลือกในการใช้อำนาจปกครอง การเลือกตั้งจึงเป็นหลักประกันให้รัฐบาลต้องทำตามเจตจำนงของประชาชนในการกระทำหรือ ละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในทางการเมือง ตลอดจนการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งหากไม่ทำหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายหรืออุดมการณ์ที่ประกาศตอนหาเสียง การเลือกตั้งจะเปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้เมื่อถึงกำหนดระยะเวลา การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกของประชาชนที่บ่งชี้ถึงเจตนาารมณ์ของประชาชนในทางการเมือง เป็นทั้งเครื่องมือของประชาชนในการเลือกผู้แทน และยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนในการบริหารประเทศหรือออกกฎหมาย

ประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งมาตั้งแต่ก่อนมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ พระอนุชาต่างมารดาซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ที่นครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2434 และทรงพระราชทานอำนาจมากกว่าข้าหลวงประจำหัวเมืองต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้ไปปรับปรุงการปกครองหัวเมืองขึ้น หัวเมืองชั้นนอกและหัวเมืองชั้นในเพื่อป้องกันการแทรกแซงและแผ่ขยายอิทธิพลของอังกฤษกับฝรั่งเศส กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ได้นำวิธีการปกครองหมู่บ้านของพม่าในบังคับอังกฤษ มาใช้กับหมู่บ้านรอบ ๆ เมืองที่ทรงประจำอยู่ โดยชาวบ้านรอบ ๆ นครราชสีมาได้รับคำสั่งให้เลือกตั้ง ผู้อาวุโสของหมู่บ้านคล้าย ๆ กับหัวหน้าหมู่บ้านของพม่า หรือ “ตักยี” บุคคลที่ได้รับเลือกนี้จะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนการเกิด การตาย การแต่งงาน การหย่าร้าง และการอพยพ ตลอดจนการจับกุมอาชญากรและการระงับ ข้อพิพาท

ซึ่งการทดลองนี้ ได้กลายเป็นรากฐานการปกครองหมู่บ้านในสมัยต่อมา [1] กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าวิธีการซึ่งกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ใช้ที่นครราชสีมา น่าจะเป็นผลดีต่อการปฏิรูปการปกครอง จึงทรงส่งหลวงเทศาภิบาลวิบูลย์ (แสง วิริยศิริ) ไปจัดระเบียบการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันในอำเภอบางปะอิน จังหวัดอยุธยา โดยให้หัวหน้าครอบครัวซึ่งมีบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้กันทำการเลือกผู้ใหญ่บ้าน และให้ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับเลือกมาเลือกกันเองเป็นกำนัน ถือว่าเป็นการทดลองเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและ

กำหนดเป็นครั้งแรกที่บ้านเกาะบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) กำหนดคนแรกที่ได้รับเลือกจากราษฎร คือ พระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จรัส รัตนกุล) [2] แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งจึงเริ่มเห็นชัดเจนขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) ขึ้นใช้บังคับทั่วประเทศ โดยระบุให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นทั่วประเทศ [3]

แต่การทดลองเลือกตั้ง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน กลับได้รับการต่อต้านจากขุนนาง ที่ไม่ต้องการให้มีการปฏิรูปการปกครอง เช่นที่ นครศรีธรรมราช โดยมองว่าอาจทำให้ตนต้องสูญเสียอำนาจที่มีอยู่เหนือประชาชน อีกทั้งผลจากการทดลองเลือกตั้งที่นครราชสีมา ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จล้มเหลว เนื่องมาจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งขาดการศึกษา อีกทั้งที่พระนครศรีอยุธยา ประชาชนก็ไม่สนใจที่จะสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน เพราะเห็นว่าค่าตอบแทนน้อย อีกทั้งทำให้ต้องเสียเวลาทำมาหากิน ประชาชนจึงขาดความกระตือรือร้นในการเลือกตั้งและการสมัครรับเลือก ประชาชนจึงหาทางออกง่าย ๆ โดยการเลือกขุนนางหรือเจ้าหน้าที่รัฐขึ้นมาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เช่นที่พระนครศรีอยุธยา ประชาชนเลือกกรมหมื่นมรุพงษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน อีกหมู่บ้านหนึ่งก็เลือก พระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จรัส รัตนกุล) ผู้ดูแลพระราชวังบางปะอิน เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งต่อมาได้รับเลือกเป็นกำนัน เช่นเดียวกับที่นครศรีธรรมราชที่ประชาชนเลือกผู้พิพากษาและข้าราชการเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ภาพดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและพอใจที่จะไม่ใช้สิทธิของตนในการปกครองตนเอง เห็นว่าการปกครองเป็นเรื่องของข้าราชการ จึงไม่มีความสนใจที่จะเป็นผู้สมัคร ดังนั้น การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเน้นการให้ความสำคัญต่อผู้สมัครในฐานะบุคคลที่มีคุณงามความดี ดำรงตำแหน่งสำคัญที่เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยเฉพาะข้าราชการและขุนนาง โดยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาทางการเมืองว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นตัวแทนและทำประโยชน์ให้กับประชาชนและประเทศชาติได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังของนักการเมืองถิ่นที่เคยได้รับการเลือกตั้งในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงการบริหารคะแนนเสียงของนักการเมืองถิ่น ในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.4 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายการเลือกตั้งกับนักการเมืองถิ่น ในจังหวัดอุทัยธานี
- 2.5 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (Key success factors) ที่ทำให้นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาประเด็นเนื้อหาเฉพาะที่เกี่ยวกับ ภูมิหลัง พฤติกรรมการเลือกตั้ง การบริหารคะแนนเสียง ความสัมพันธ์กับเครือข่าย ของนักการเมืองถิ่น ในจังหวัดอุทัยธานี คือ บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จังหวัดอุทัยธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (Key success factors) ที่ทำให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเท่านั้น

3.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

โดยกำหนดขอบเขตการเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุทัยธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2476 จนถึงปัจจุบัน (มกราคม พ.ศ.2555)

3.3 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุทัยธานี ที่เคยได้รับการเลือกตั้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุทัยธานีทั้งในอดีตและปัจจุบัน หรือ บุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมทั้งที่เป็นเครือญาติและบุคคลที่เคยทำงานร่วมกันที่สามารถให้ข้อมูลโยงโยไปถึงนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานีได้

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการศึกษาถึงบุคคลที่เคยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอุทัยธานี เท่านั้น ไม่รวมถึงบุคคลที่เคยได้รับการเลือกตั้งในระดับอื่น ๆ

3.5 นิยามศัพท์

การเมืองถิ่น หมายถึง ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายในจังหวัดอุทัยธานี

นักการเมืองถิ่น หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จังหวัดอุทัยธานี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ทำให้ทราบถึงกลไกทางการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี ตั้งแต่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน

4.2 ทำให้ทราบถึงภูมิหลังของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

4.3 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

4.4 ทำให้ทราบถึงการบริหารคะแนนเสียงของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

4.5 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายการเลือกตั้งกับนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

4.6 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (Key success factors) ทำให้นักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

4.7 ผลการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและประโยชน์ต่อกระบวนการเลือกตั้ง สำหรับเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยต่อไป

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยภายใต้โครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี โดยจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ทำให้ทราบถึงกลไกทางการเมืองในจังหวัดอุทัยธานี ตั้งแต่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ครั้งแรกจนถึงปัจจุบัน ทราบถึงภูมิหลังของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ทราบถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี

ทราบถึงการบริหารคะแนนเสียงของนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายการเลือกตั้งกับนักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (Key success factors) ที่ส่งผลให้นักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จที่ส่งผลให้นักการเมืองถิ่นได้รับการเลือกตั้ง คือ

5.1 ภูมิหลังและประสบการณ์การเมืองของนักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี

5.1.1 ด้านคุณลักษณะ ภูมิหลังของนักการเมืองถิ่น เมื่อพิจารณาถึงภูมิหลังของนักการเมืองถิ่น จังหวัดอุทัยธานี ด้านชาติกำเนิด ตระกูล เครือญาติ ครอบครัว การศึกษา อาชีพ พื้นฐานประสบการณ์ทางการเมือง ความรู้ความสามารถ ชื่อเสียง ผลงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคลแล้ว พบว่านักการเมืองถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี มักอาศัยจุดเด่นในด้านคุณลักษณะนิสัยเป็นหลักในการหาเสียงโดยเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส มีเรื่องพูดคุยให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานอยู่เสมอ นิสัยร่าเริง คุยสนุก มีเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทน มุมานะสูง พูดจาไพเราะ ตรงไปตรงมา เป็นคนที่มีเหตุผล มีความเป็นกันเองกับทุกคน ไม่ถือตัว มีเรื่องสนุกสนานคุยให้ฟังได้ตลอด เป็นคนรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มีนิสัยโอบอ้อมอารี เข้าถึงประชาชนได้ดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนจริงจังต่อคำพูด พูดคำไหนคำนั้น เอาจริงเอาจังต่อคำพูด ถ้ารับปากเรื่องอะไรแล้วต้องทำให้ได้ เป็นบุคคลติดดิน ลงพื้นที่พบปะเยี่ยมเยียนประชาชนเสมอ

5.1.2 ด้านความรู้ความสามารถพิเศษ เป็นลำดับรองลงมา เรื่องการเป็นบุคคลที่มีจุดเด่นด้านความรู้ความสามารถสูง และมีผลงานที่มีชื่อเสียง การอาศัยความเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานหรือประสบการณ์ทางการเมือง เคยเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือนักการเมืองระดับท้องถิ่นมาก่อน การเป็นบุคคลที่มีภูมิหลังที่เป็นคนพื้นเพทางจังหวัดอุทัยธานี การมีจุดเด่นทางด้านอาชีพที่ทำให้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้ง่าย และทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความคุ้นเคยกับนักการเมืองถิ่น นอกเหนือจากนี้ก็เป็นในเรื่องอาศัยจุดเด่นทางด้านคุณสมบัติพิเศษส่วนตัว ด้านความสามารถในการพูด และอาศัยเครือญาติ ตระกูล และครอบครัวในการส่งเสริมและสนับสนุนทางการเมือง

5.2 ด้านการบริหารคะแนนเสียง

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการจัดตั้งองค์กรในการหาเสียง ความพร้อมในด้านทรัพยากรทางการเมือง การจัดระบบ หัวคะแนน การประเมินสถานการณ์ การหาข่าวคู่แข่ง การวางกลยุทธ์ในการหาเสียง และพฤติกรรมในการหาเสียงทั้งแบบที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย พบว่า นักการเมือง จังหวัดอุทัยธานี นิยมใช้การวางกลยุทธ์ในการหาเสียงที่มีพฤติกรรมในการหาเสียงทั้งที่เป็นแบบเปิดเผย และไม่เปิดเผยมาอย่างต่อเนื่อง พบปะเยี่ยมเยียนช่วยเหลือประชาชน ร่วมงานบุญ งานเทศกาลต่าง ๆ มาตลอดเป็นเวลานาน ทำการบ้านทั่วทั้งพื้นที่ในจังหวัดมานานแล้ว เมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง ก็ไม่จำเป็นต้องเน้นกลยุทธ์ใดเป็นพิเศษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สมพงษ์ [4] ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร” พบว่า พฤติกรรมการหาเสียงของนักการเมืองที่อยู่ในกลุ่มที่คาดว่าจะชนะการเลือกตั้งนั้น จะมีการเตรียมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมาเป็นอย่างดีและมีระยะเวลาานล่วงหน้าพอสมควร การเตรียมการล่วงหน้าจะกระทำด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมชาวบ้าน การติดป้ายโฆษณาแนะนำตนเอง การจัดรายการทางวิทยุ การออกเยี่ยมเยียนประชาชนและร่วมงานประเพณีที่สำคัญ รองลงมาก็เป็นเรื่อง การบริหารคะแนนเสียงอย่างมีระบบ มีการจัดตั้งองค์กรที่ใช้ในการหาเสียงอย่างเป็นรูปแบบ และการมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรทางการเมือง การมีระบบจัดตั้งหัวคะแนนที่มีประสิทธิภาพ และการใช้บุคคลที่มีความเป็นมืออาชีพทางการเมืองมาช่วยในการบริหารคะแนนเสียงสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประชัน รักพงษ์ และ รุกฎา บันเทิงสุข [5] ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่” ที่มีการจัดระบบหัวคะแนนในชุมชนหรือหมู่บ้าน นิยมใช้ระบบ 1:10 โดยมีโครงสร้าง ที่ประกอบด้วย ผู้สมัคร หัวคะแนนหลัก หัวคะแนนในชุมชนซึ่งเป็นชั้นผู้นำในหมู่บ้านที่คุมคะแนนเสียง 10 เสียง หัวคะแนนชั้นที่ผู้สมัครนับถือ หัวคะแนนชั้นที่ผู้สมัครชอบพอ ชั้นครอบครัว ชั้นญาติพี่น้อง เพื่อน ลำดับสุดท้ายจะเป็นชั้นคนรู้จัก

5.3 ด้านสถานการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองถิ่น นิยมใช้สถานการณ์ทางการเมืองที่กำลังเกิดปัญหา เป็นจุดเด่นเพื่อเอื้ออำนวยให้ชนะการเลือกตั้ง รองลงมาก็เป็น การใช้วัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนชื่นชอบนิยม โดยอิงกระแสความนิยมในพรรคการเมืองเป็นหลัก และการใช้สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจในการเอื้ออำนวยที่ประชาชนได้รับความเดือนร้อนเอื้ออำนวยให้ชนะการเลือกตั้ง

5.4 ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานี นิยมสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างแนบแน่นกับเครือข่าย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองระดับท้องถิ่น รองลงมาเป็นเรื่องการสร้างเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ในการช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด และการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายสื่อมวลชนที่ให้เป็นผู้นำเสนอข่าวและบทบาทในการทำงานของนักการเมืองถิ่น อันดับสุดท้ายเป็นเรื่องที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองต้นสังกัดอย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีข้อสังเกตจากการศึกษาพบว่า พรรคการเมืองต้นสังกัดไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนนักการเมืองถิ่น จังหวัดอุทัยธานีเท่าใดนัก นักการเมืองถิ่น จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถตลอดจนปัจจัยที่มีอยู่อย่างเต็มที่ในการช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด

สรุปได้ว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ (key success factors) ภายใต้กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมือง นักการเมืองถิ่น ด้านการบริหารคะแนนเสียงและด้านสถานการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง อีกทั้งในด้านความสัมพันธ์กับเครือข่ายต่าง ๆ มีความสอดคล้องกันตามกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย ที่ส่งผลและทำให้นักการเมืองถิ่นจังหวัดอุทัยธานีได้รับการเลือกตั้งแต่อย่างไรก็ตามปัจจัยดังกล่าว เป็นสิ่งที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต เมื่อรูปแบบการเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง และวิถีชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดอุทัยธานีเปลี่ยนแปลงไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยเหตุที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่ง ในกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับการเมืองทุกระดับรวมทั้งการปกครองท้องถิ่น ซึ่งกำหนดขึ้น บนพื้นฐานของการกระจายอำนาจที่มุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองโดย ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้ง การร่วมตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น

6.2 ประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองไทยกับระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย จึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเห็นถึงผลเสียของระบบดังกล่าว ที่เป็นสาเหตุให้การเมืองของไทยไม่พัฒนาไปข้างหน้าเท่าที่ควรจะเป็น

6.3 ประเด็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ควรนำเนื้อหาสาระที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปจัดทำหนังสือเสริมการอ่าน เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจถึงพัฒนาการทางการเมือง และพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของจังหวัดอุทัยธานี อันนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิ์ ขายเสียงได้ในอนาคต

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ที่จัดสรรทุนสนับสนุนให้จัดทำโครงการสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] เตช บุนนาค, “การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2435 – 2458”, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (พิมพ์ครั้งที่ 2), 2548, หน้า. 83.
- [2] “วารสารกำนันผู้ใหญ่บ้าน”, เล่ม 50, ธันวาคม 2542, หน้า. 5-6.
- [3] “พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 14, 30 พฤษภาคม ร.ศ. 116, 2440, หน้า. 105.
- [4] ทศพล สมพงษ์, “กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร”, กรุงเทพฯ, สถาบันพระปกเกล้า, 2545, หน้า. 164-168.
- [5] ประชัน รักพงษ์ และ รักฎา บรรเทิงสุข, “กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่”, กรุงเทพฯ, สถาบันพระปกเกล้า, 2545, หน้า. 60-63.